

זיכרון לשואה ולגבורה

הוראות חוזר המנהל הכללי תשעה/4(א)

"בשבילי הזיכרון" - תכנית חינוכית רב-גילית בנושא השואה

אתר התכנית: בשבילי הזיכרון - תכנית חינוכית לנושא השואה

יום הזיכרון לשואה ולגבורה בגן הילדים

קווים חינוכיים לעיסוק בנושא השואה בגן הילדים

רציונל ומטרות

מערכת החינוך שוקדת לחנך ילדים החל מן הגיל הצעיר על מורשתו של העם, ההיסטוריה שלו ותרבותו, ובתוכה החגים והמועדים וימי הזיכרון, כחלק בלתי נפרד מההווה החינוכית. יום הזיכרון לשואה ולגבורה נקבע על ידי הכנסת כחוק החל משנת תשי"ט. (1959) ביום זה מושמעת צפירת דומיה בת שתי דקות, מתקיימות אזכרות בטקסים ממלכתיים וכלי התקשורת משדרים בנושא.

ילדי הגנים, כמו כל אזרחי המדינה, נחשפים לצפירה ולאווירה המיוחדת ליום זה. בעידן של אמצעי תקשורת הנגישים לכול הילדים נחשפים לאירועים בדרגות שונות של חשיפה, וקולטים קטעי מידע ללא יכולת קוגניטיבית לתת להם פשר ומשמעות.

תפקידים המרכזי של המבוגרים ואנשי החינוך ביום זה הוא לעזור לילדים בארגון המידע שקלטו, במתן פשר לאווירה השוררת ובוויסות הרגשי.

תפקיד גן הילדים כמסגרת החינוכית שאליה הילדים משתייכים הוא לשמר להם את תחושת הביטחון והמוגנות מחד גיסא, ולאפשר להם להיחשף באופן מבוקר לתכנים העולים בתקשורת ובקרב הציבור ביום הזיכרון לשואה ולגבורה מאידך גיסא.

יש לשים לב לגיל הילדים: להמעיט ככל שניתן בחשיפת הילדים בני השלוש לנושא, שכן התפתחותם הקוגניטיבית והרגשית אינה בשלה לכך. חשוב להיות מודעים לכך שגם טווח התפתחותם של גילי ארבע וחמש רחב, והם שונים זה מזה ביכולתם להיחשף לנושא כה טעון רגשית מבלי להיפגע. ועל כן, חשוב מאוד שהגננת תתייחס להיכרות המוקדמת והמעמיקה שיש לה עם כל אחד מן הילדים ועם אפיוני הקבוצה.

באחריות הגננת לנקוט חשיבה זהירה, רגישות מרבית וגמישות בתכנון המהלכים החינוכיים לקראת יום הזיכרון ובמהלכו.

עקרונות בחשיפת נושא השואה בגני הילדים

1. העיסוק בנושא יהיה ביום הזיכרון עצמו ובעיתוי הסמוך לו (יום לפני, ובמידת הצורך יום אחרי), מה שיאפשר לילדים לחוות אותו כיום שיש לו פשר ומשמעות
2. הגננת תבחר דרך מותאמת להצגת הנושא לילדי הגן בהתייחס לכמה ממדים:
  - א) שלבי ההתפתחות השונים של הילדים.
  - ב) הידע שאתו ילדים שונים מגיעים לגן.
  - ג) היכרותה המעמיקה עם הילדים, אישיותם ורגישויותיהם.
3. הגננת תתווך לילדים את הנושא באופן שיעניק להם תחושת מוגנות
4. הגננת תשתף את הורי הילדים באשר לדרך ולאמצעים החינוכיים שהיא נוקטת בהם בהכנת הילדים לקראת יום הזיכרון לשואה ולגבורה ובמהלכו ([מכתב להורים](#))

5. יש להימנע משימוש באמצעים המתבססים על המחשות פיזיות, כגון סימולציות והצגות, שחושפות את הילדים לחוויות של הזדהות, וכן מהצגת תמונות בעלות תכנים מאיימים

תהליכי תיווך חינוכי: הצפירה ביום הזיכרון והטקס

1. הכנה לצפירה: מתן הסבר לצפירה כסמל ממלכתי לזיכרון קולקטיבי, הכלת הילדים ומגוון רגשותיהם ותגובותיהם. חשוב להציג בפני הילדים כמה מאפיינים מיוחדים ליום זה: סגירת מקומות הבילוי בקניונים, ברדיו השמעת שירים שקטים ועבריים. ביום זה נשמעת צפירה ובעת השמעתה עומדים דום
2. בעת הצפירה: הגננת והמבוגרים בגן יהוו מודל לעמידת דום. יוצע לילדים להצטרף לעמידה, אך אין לצפות מילדים צעירים לעמוד לאורכה או לבטא עצבות. חשוב להבהיר לילדים כי אין הכוונה לשנות את שגרת היום: "לפני הצפירה ואחריה אנו ננהג בגן כרגיל"
3. בעקבות הצפירה: ניתן להציג לילדים נר זיכרון כסמל מאחד נוסף. הגננת, בהתאמה לקבוצת הילדים, תחליט אם לערוך טקס קצר של הדלקת הנר (בגני חובה בלבד)
4. הצעה למבנה שיחה עם הילדים לקראת יום השואה והגבורה ובמהלכו: בפתיחה ניתן להסביר לילדים כי היום הוא יום הזיכרון לשואה ולגבורה. יום זיכרון הוא יום שבו רוצים להזכיר לכל האנשים תקופה שהייתה לפני הרבה שנים (חשוב להבהיר כי תקופה זו הייתה עוד בטרם נולדו הילדים והוריהם), שקרו בה אירועים עצובים. יודגש הריחוק: "זה קרה בארצות רחוקות". באותה תקופה, אנשים (שניתן להגדירם בשם "נאצים", אם הגננת הבחינה שהילדים משתמשים במושג זה) עשו מעשים חמורים כלפי היהודים, ולזה אנו קוראים "שואה" (הגדרת המילה "שואה" כאסון גדול, משהו רע מאוד). במהלך השיחה חשוב לתאר את גבורת היהודים באותה תקופה בדוגמאות, כגון "גם כשלאנשים היה מעט מאוד אוכל, הם נתנו ממנו לאחרים. הם גם עזרו זה לזה ושמרו על תקווה". חשוב להוסיף ולהדגיש כי בתקופה זו היו גם אנשים שאינם יהודים שעזרו ליהודים.

[מאמר, בחלקו הראשון דילמות ובחלקו השני הדרכה לגננת](#)

כתבה: אורה גולדהירש, פסיכולוגית התפתחותית באגף לחינוך קדם-יסודי